

פרשת ויחי

ישימך אלוהים כאפרים ומנשה (מח, כ)

ראשית, אשרי האב שזוכה לברך את ילדיו, שיש לו את מי לברך ויש לו במה לברך, ורק בשל כך יש לו להודות ולהלל ולברך בכל יום את הא-ל. הציטוט הכל כך מוכר הזה "כאפרים וכמנשה" לקוח & הוא מפרשתינו & פרשת "ויחי".

בתחילה אמר יעקב ליוסף בעניין בניו ש"אפרים ומנשה & כראובן ושמעון יהיו לי" -דהיינו נכדיו יהפכו להיות כבניו או שיוסף נחשב ממש בעיני יעקב, לאב כמוהו. (אגב נציין כאן שיוסף הוא גם משבעת האושפזין). אך אחר כך בברכתם שיכל יעקב אפוא את ידיו "כי מנשה הבכור" ואז כשיוסף מנסה להסיר את יד ימינו של אביו מראש אפרים ולהשימה על ראש מנשה, אומר לו יעקב "ידעתי בני ידעתי..." ונשאלת השאלה- למה לשכל & את הידיים? הרי היה יכול יעקב אבינו פשוט להחליף את מיקום הבנים ודי, למה לשכל את הידיים מהו אם כן השכל והחכמה שטמון היה במוחו שהגיע לידי ביטוי למעשה בשיכול ידי יעקב על ראש הבנים אפרים ומנשה? נמצא שרגל ימין של יעקב אצל מנשה, ויד ימין של יעקב על ראשו של אפרים זו הייתה החכמה של יעקב. למה?

כנראה שהתשובה לדבר היא כך - יש "רגל" מלשון הנהגה, הנהגת העולם הזה החומרי, שאדם עומד יש לו יציבות, לשון "רגל" היא צורה של & יציבות "רגלי עמדה במישור" יציבות כלכלית בבחינת שני רגליים על הקרקע, ויש "יד" בבחינת הנהגה רוחנית כמו "ימין ה' עושה חיל ימין ה' רוממה". אגב ליוסף ניתן צו & מעם פרעה שלא ירים איש את "ידו" ואת "רגלו" בכל ארץ מצרים. דהיינו בכח ובפוטנציה כלול היה בו ביוסף & הצדיק גם את הנהגה הגשמית וגם את הנהגה הרוחנית, שלימים עברה לשני בניו.

אם כן נמצאנו למדים, כי מנשה בכור יוסף היה בו הכוח להנהגה חומרית שהיא בבחינת "רגל". הוא זה שהכניס את שמעון למאסר, נזכרים אנחנו במדרש על מה ששמעון אמר בכעס "מכה זו מבית אבא" כאשר מנשה בציווי אביו עמד להכניסו למאסר ולהפרידו מלוי & כי הוא יחד עם לוי היו בעצה אחת להרוג את יוסף. & מנשה הוא זה שרדף אחרי האחים (הדודים שלו) והוכיח אותם על גניבת הגביע והם קרעו בגדיהם והוא נענש על כך שנקרעה נחלתו לשניים "חצי שבט המנשה".

ולכן יעקב שידוע היה כל זאת הקפיד על זה ועמד על כך שמנשה יעמוד בדווקא ליד ובסמוך לרגלו הימנית. אך לעומתו, הנהגה הרוחנית מיועדת היא לאפרים. הנער שלא ימיש מתוך האוהל הבחור החשוב והעניו "יהושע בן נון" הוא זה שנעשה לימים נשיא שבט אפרים, נמצא שהוא מצאצאיו, איש אשר רוח בו ינהיג & הוא את ישראל אחר מות משה ובכניסתם של ישראל לארץ, הנהגה רוחנית. & נוסף ונאמר כעת שיהושע יודע גם לאחוז בחרב במלחמתו בעמלק.

אפרים, אחיו של מנשה למרות היותו שני וקטן בגיל יגדל ממנו הוא יהיה למעשה (אם אפשר לומר) טוב ממנו ולכן יד ימינו של יעקב מתנוססת ונסמכת על ראשו של אפרים. (נציין שמקום קבורתו של יוסף נמצא בדווקא בנחלתו של אפרים).

דבר נוסף - רעיון נוסף לברכה הזו והיא שאפרים ומנשה יחדיו הם האחים הראשונים בהיסטוריה שלמרות שהשני הורם מעל הבכור בציווי של יעקב אבינו, בכל זאת לא שמר הבכור טינה על מקומו הרם של אחיו אלא סבר וקיבל.

ולכן שכשאבא ואמא מברכים את הילדים בליל שבת "ישימך אלוקים כאפרים ומנשה" כוונתם & היא שתהיה כאפרים תחילה ואחר כך כמנשה.

פרוש- תתחיל בן יקר ותבנה את עצמך & ברוחניות תחילה, דהיינו בחיים של קדושה, והכי חשוב כמובן בלימוד תורה ובדקדוק במצוותיה, ולא שמשחר ילדותך תתחיל בארציות בחומריות ו"במשחקים".

תהיה בתחילת חיך בבחינת אפרים בבחינת ההשתדלות וההתאמצות בפן הרוחני של החיים, ורק על גבי זה אם לא תצליח להתמיד ברמה הרוחנית הגבוהה. או אז תבורך כמנשה דהיינו הנהגה ארצית חומרית

פרשת ויחי

שכמובן נובעת מתוך תורה. אך אין הכוונה חלילה לעזוב לגמרי את חיי הקדושה אלא שלמרות שההתעסקות שלך כלפי חוץ לרוב תהיה בענייני העולם הזה, & בכל זאת לא תעזוב לגמרי את ההתעסקות בחיי הרוח שנפשך כה זקוקה לה.

עוד ניתן לציין בעניין & הזה- בקורבנות הנשיאים שבפרשת נשא, מצאנו שנשיא לבני אפרים מקריב ביום השביעי ונשיא לבני מנשה מקריב ביום השמיני. נמצא שהשבע שהוא טבע בבחינת יום השביעי של ההקרבה מתעסק בו אפרים, ולעומתו בהפוך על הפוך, מנשה מקריב בשמונה שזה מעל הטבע שייך הוא לשמונה למימד הרוחני למימד שמעבר כדי לחזק את מנשה במידה הקדושה המרוממת של השמונה. אפשר גם לומר שאפרים ומנשה זה מושג של אחדות משולבת ביחד, דהיינו אתה בן יקר מברכים אנו אותך שתהיה כסולם מוצב ארצה כמו מנשה וראשו מגיע השמימה כמו אפרים או אז תתגלה לעין כל מהותה של ברכה, נמצא שיש המשכיות רצויה של המשך בניין הבית מתוך קדושה מתוך קדושתו של אביהם יוסף שהיה בו משני התכונות גם יחד, בל נשכח שיעקב מאמץ אותם אליו כבניו, ובאמת מעכשיו אפרים ומנשה הם נהיו לחלק בלתי נפרד מי"ב השבטים.

יתכן שניתן לתת הסבר נוסף בברכה זו- אפרים ומנשה הלוא הם בניו של יוסף. גדלו הם בפלטין של מלך. חבריהם היו מן הסתם בני השרים ובני אנשי חצר המלוכה במצרים, שברור הוא שלא היו אמונים כמובן על תורה ומצוות, להפך, חייהם היו מן הסתם חיי מותרות וראוותנות כיאה לבני מלכים באימפריה הגדולה בתבל. ובכל זאת שם בתוככי חומרנותה של מצרים בתוככי ארמנות מצרים המעתירה, במסדרוני ההיכלות המצריים על גדות הנילוס של האימפריה הקהירית, שם מצליח יוסף לחנכם לתורה וליראת שמים, כן & שם בגלות נכר בפלטין של מלך, של מלך מצרים.

נמצא אם כן שאבא ואמא שכשמברכים את בניהם בברכת "ישימך אלוהים כאפרים וכמנשה" & כוונתם היא שלכל מקום שתגיעו בנים ובנות יקרים, בין מקום פיזי מרוחק בקצווי תבל, & בין מקום רוחני מרוחק בעמקי תהומות הנפש, אל תשכח בן יקר ואל תשכחי בת יקרה מאין באת ולאן אתה הולך / הולכת, קח/י איתך את הברכה הזו כצידה לדרך כמו הברכה שנתברכו בניו של יוסף "אפרים ומנשה" שברכם יעקב בברכה מיוחדת זו. ואכן בנים ובנות יקרים תביטו ותיראו איך הם שמרו & שם בפלטין של מלך על זהותם היהודית כן גם אתם בני החביבים והיקרים, בכל מקום אליו תגיעו תשמרו על הגחלת והזהות היהודית ותעבירו אתם בבקשה ילדים יקרים אתם & הברכה הזו גם לבניכם אחריכם & לדורות עולם